

Liite 10. Siilinjärven kunnan kotouttamisohjelma

Siilinjärven kunnan kotouttamisohjelma 2024

Päätöksenteko

Hyvinvointijaos 23.4.2023 §16

Kh 7.5.2024 §103

Hyväksytty valtuustossa

10.6.2024

Sisällys

JOHDANTO	3
1 KOTOUTTAMISEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT	4
Kotouttamisohjelman laadinta	4
Kotoutumisen edistäminen.....	5
Tilapäinen suojelu, kuntamalli ja kotikunta Siilinjärvellä.....	6
Lainsäädäntö.....	7
2 SIILINJÄRVI JA KOTOUTTAMINEN	9
Kuntastrategia, arvot ja kotoutumisen tavoitteet	9
Väestö ja elinvoima.....	10
3 KUNNAN JA HYVINVOINTIALUEEN PALVELUT JA KOTOUTTAMISTOIMET	12
Siilinjärven kunnan palvelut maahanmuuttajille	12
Ohjaus ja neuvonta	17
Kotoutumiskoulutus ja tulkkauspalvelut	18
Kartoitukset ja suunnitelmat	18
Hyvinvointialue ja kotouttaminen.....	19
Lakisääteiset kotouttamistoimet	20
LIITTEET.....	22
Liite 1. Kotoutumisen keskeiset käsitteet	22
Liite 2. Maahanmuuttoasioiden vastuunjako Suomessa	26
Liite 3. Maahanmuuttajatyöhön liittyvää lisätietoa.....	27
Liite 4. kotouttamistyön kehittäminen, toimenpiteet ja seuranta	29

JOHDANTO

Laki kotouttamisen edistämisestä (1386/2010) velvoittaa kuntia päivittämään ja laatimaan kotouttamisohjelman, jonka tulee sisältää suunnitelman kotouttamista edistävästä toimenpiteistä, palveluista, yhteistyöstä ja vastuista. Lisäksi ohjelmassa kuvataan se, kuinka maahanmuuttajien tarpeet huomioidaan muita yhteiskunnan palveluja ja toimenpiteitä suunniteltaessa ja järjestettäessä. Kotouttamisohjelma pyrkii vastaamaan eri perustein maahan tulleiden henkilöiden kotouttamiseen, lukuun ottamatta lyhytaikaista maassa oleskelua. Kotouttamisohjelma toimii asiakirjana, jonka tarkoituksena on edistää kotoutumista ja vahvistaa monialaista yhteistyötä.

Siilinjärvi ei ole tarjonnut viime vuosina kuntapaikkoja oleskeluluvan saaneille turvapaikanhakijoille. (Kunnanvaltuuston päätös 25.4.2016 § 9). Viimeisin kiintiöpakolaisten vastaanotosta tehty myönteinen päätös on vuodelta 2003. (Kunnanvaltuusto 20.10.2003 § 48). Siilinjärvellä maahanmuuttajien määrä on kuitenkin kasvanut vuoden 2022 jälkeen, Venäjän hyökkäyssodan vuoksi. Siilinjärvi solmi keväällä 2022 Kuopion vastaanottokeskuksen kanssa kuntamalli-sopimuksen, jossa kunta tarjosi ukrainalaisille tilapäisen suojelun direktiivin turvin maahan tulleille pakolaisille majoitusta, ohjausta ja neuvontaa. Tiivis yhteistyö eri järjestöjen ja seurojen kanssa, helpotti majoitustilojen rakentamista, sekä tarvittavien kodintarvikkeiden hankintaa. Osa Siilinjärvelle saapuneista ukrainalaisista on jäänyt asumaan paikkakunnalle kotikuntamerkin myötä, ja näin Siilinjärvi on saanut kuntaan uusia asukkaita.

Sosiaali- ja terveystalvet, sekä pelastustoimen talvet siirtyivät 1.1.2023 hyvinvointialueille. Siilinjärven kunta kuuluu Pohjois-Savon hyvinvointialueeseen. Ohjelmassa käsitellään myös hyvinvointialueiden vastuualueet kotoutumisen näkökulmasta. Uudistettu kotoutumislaki (681/2023) tulee voimaan 1.1.2025 yhtä aikaa TE-palvelujen uudistuksen kanssa. Ohjelman päivitys valtuustokaudella 2024 laaditaan osaksi hyvinvoinnin vuosiraporttia 2023. Vuonna 2025 kotoutumisen ohjelma päivitetään uudelleen, sen hetkisiä kotouttamisen toimia ja suunniteltuja palveluja mukailten.

Asiakirja selkeyttää kotoutumisen tilannetta Siilinjärvellä ja luo yhtenäiset linjaukset kotoutumisen edistämisestä monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi. Maahanmuuttajien myötä kunnalla on vastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, sekä suunnittelusta ja seurannasta myös paikallisesti. Kunnan visiona onkin: ***Suomen sykkivin kasvukunta ihmisen kokoiselle elämälle.*** Tässä lauseessa kiteytyy myös kunnan arvot, joissa korostetaan ***vastuullisuutta, avoimuutta sekä yhteisöllisyyttä.***

1 KOTOUTTAMISEN TAUSTA JA LÄHTÖKOHDAT

Kotouttamisohjelman laadinta

Kotoutumislain mukaan kotouttamisohjelma päivitetään ja hyväksytään kunnanvaltuustossa valtuustokausittain. Kotouttamisohjelma on päivitetty edellisen kerran vuonna 2015. Uusi ohjelma päivittää aiemman ohjelman vastaamaan nykyhetkeä, sekä valmistelee jo tulevaa kotoutumislain muutosta vuoden 2025 alusta. Kotouttamisohjelman päivittäminen ja voimassaolo on myös edellytys sille, että kunnalle voidaan maksaa kotoutumislain mukaisia korvauksia.

Kotouttamisohjelman päivityksen tavoitteena on ollut ajantasaistaa kunnan maahanmuuttoon liittyvät toimenpiteet ja suunnitelmat, sekä luoda kotouttamisohjelmasta kunnan viranomaisten ja yhteistyötahojen käyttöön käytännön tueksi työväline, joka antaa suuntaa kotoutumisen edistämisen työkentällä. Kotouttamisohjelma toimii myös henkilöstön perehdytysmateriaalina maahanmuuttajatyöhön.

Kotouttamisohjelma vuodelle 2024 on laadittu yhteistyössä kunnan eri palvelualueiden kanssa. Kotouttamisohjelma käsittelee kunnan vastuulla olevia tehtäviä, palvelukokonaisuuksia, kotoutumislain mukaisia tehtäviä ja vastuutahoja kunnan organisaatiossa. Viranomaisten tai kunnan palveluissa tehtävää työtä ei ole erikseen eritelty. Kotouttamisohjelmassa käsitellään myös tilapäisen suojelun direktiiviä, kuntamallia, sekä kotikunta oikeutta, koska sillä on ollut suuri vaikutus maahanmuuttajien kokonaismäärän kasvuun Siilinjärven kunnassa.

Kunnan kotouttamisohjelma otetaan ensikertaa osaksi kunnan hyvinvoinnin vuosikertomusta 2024. Jatkossa ohjelma sisältyy koko kunnan hyvinvointisuunnitelmaan ja se päivitetään osana laajaa hyvinvointikertomusta ja -suunnitelmaa valtuustokausittain.

Kunnan on edistettävä toimenpiteitä ja palveluita osana kunnan kotouttamisohjelmaa. Kunnan kotoutumispalvelut järjestetään osana työvoimapalveluita, kansallista koulutusjärjestelmää, muita kunnallisia peruspalveluita sekä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystyöpalveluita. Tämän vuoksi ohjelmaan on laadittu myös hyvinvointialueen vastuualueita kotouttamisen edistämiseksi. Uuden kotoutumislain mukaan (681/2023) kunnan vastuut kotoutumisen edistämisen suunnittelusta, kehittämisestä, seurannasta ja raportoinnista tulevat kasvamaan, kun uusi laki astuu voimaan 1.1.2025.

Kotoutumisen edistäminen

Maahanmuuttajan kotoutumisen haasteet liittyvät useimmiten maahantuloon, arkipäivän elämään, kielitaitoon, toimeentuloon, koulutukseen, työhön sekä yhteiskuntaan ja yhteisöön mukaan pääsemiseen. Kotoutumislaissa korostetaan maahanmuuttajien omaa roolia ja osuutta kotoutumisessa. Kotoutuminen on luonteeltaan pitkäkestoinen ja jatkuva prosessi, jota kotouttamistoimenpiteet tukevat. Varsinainen kotoutuminen tapahtuu vuorovaikutuksessa suomalaisen yhteiskunnan kanssa, arkipäivän tilanteissa ja lähiyhteisöissä, kuten päiväkodeissa, kouluissa, työpaikoilla ja harrastuksissa. Kotoutumisen tärkein edellytys on maahanmuuttajan kielitaito ja työikäisten työllistyminen. Työ on parasta kotoutumista ja kotouttamistoimenpiteiden tulee lähteä jokaisen maahanmuuttajan yksilöllisistä tarpeista.

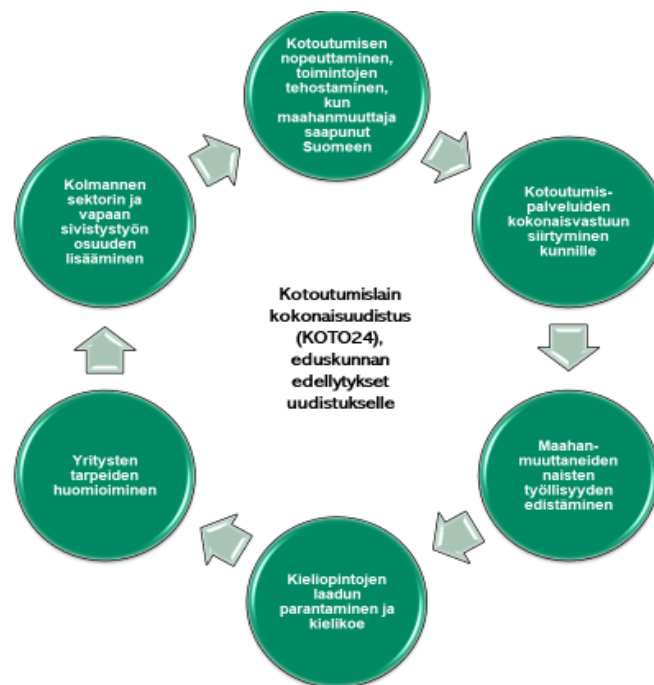
Kotoutumisen tarkoituksena on antaa maahanmuuttajalle yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Kotoutuminen tapahtuu maahanmuuttajan ja yhteiskunnan välisessä vuorovaikutuksessa.

Kotouttamisella tarkoitetaan tässä ohjelmassa kotoutumisen monialaista edistämistä ja tukemista viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteillä ja palveluilla. Palveluita järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja, hyvinvointialueen palveluita sekä työ- ja elinkeinohallinnon palveluja. Lisää maahanmuuttoon ja kotouttamiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä on koottu kotouttamisohjelmaan (liite 1).

Kotoutuminen on monivaiheinen prosessi, johon tarvitaan maahanmuuttajien, kunnan, paikallisten viranomaisten, sekä kantaväestön yhteistä panosta. Yhteistyön turvin tavoitteena onkin tukea sekä paikallisesti, että seudullisesti kansainvälisyyttä, tasa-arvoa, yhteisöllisyyttä, edistäen hyviä väestösuhteita ja myönteistä vuorovaikutusta. Tavoitteena on myös edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua ja maahanmuuttajien osallisuutta ja mahdollisuutta tukea maahanmuuttajan oman kielen ja kulttuurin säilyttämistä.

Kotoutumista edistävät palvelut sisältävät kotoutuja-asiakkaiden yleisestä ohjauksesta- ja neuvonnasta. Kunnan maahanmuuttopalveluissa jokainen maahanmuuttaja voi saada matalalla kynnyksellä ohjausta- ja neuvontaa. Siilinjärvi on mukana Kuopion hallinnoimassa, TEM ja kuntarahoitteisessa, ONE-hankkeessa, jossa maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelut jalkautuvat kuntaan kerran kuussa. Kuopion ja Siilinjärven yhtenäinen asiointi- ja työssäkäyntialue mahdollistaa yhteistyön ja samalla rakennetaan pohjaa mahdolliselle laajemmalle yhteistyölle, jossa palveluita voidaan järjestää tulevaisuudessa myös kuntien välisenä yhteistyönä.

Siilinjärvi kuuluu 1.1.2025 lähtien Kuopion työllisyysalueeseen, josta tuotetaan Siilinjärven työllisyyspalvelut. Yhteisiä palvelumuotoja suunnitellaan myös maahanmuuton osalta. Uuden kotoutumislain (voimaantulo 1.1.2025) mukaan kunnalla on myös vastuu antaa tarvittaessa tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, palveluista sekä koulutusjärjestelmästä. Kolmannen sektorin, eli muun muassa yhdistysten ja järjestöjen yhteistyön lisääminen ja maahanmuuttajanaisten työllisyyden edistäminen ovat osa kotoutumislain kokonaisuudistusta. Myös maahanmuuttajien oikeudet ja velvollisuudet tulee selventää. Lakiuudistus korostaa myös muun muassa maahanmuuttajien kieliopintojen laadun parantamista, sekä pakollista kielikoetta. Tarvittaessa maahanmuuttaja tulee ohjata osaamisen- ja kotoutumisen palveluntarpeen arviointiin, joka voi tapahtua eri viranomaisten kanssa yhteistyössä. (681/2023)

SIILINJÄRVI

Tilapäinen suojelu, kuntamalli ja kotikunta Siilinjärvellä

Siilinjärvellä maahanmuuttajien määrä on kasvanut viime vuosina tuntuvasti Venäjän aloittaman hyökkäyssodan vuoksi. Tilapäisen suojelun direktiivin turvin saapui keväällä 2022, pakolaisia Ukrainasta kuntamalliin, jonka Siilinjärvi solmi vastaanottokeskus Settlementti Puijola ry:n kanssa. Maahanmuuttopalvelut Siilinjärvellä perustettiin ukrainalaisten maahanmuuttajien tarpeeseen ja kuntamallin mukaiseen palveluprosessien hoitamiseen. Kuntamalli päättyi 2023 vuoden loppuun. Maahanmuuttopalvelut jatkavat edelleen maahanmuuttajien ohjaus ja neuvontapalveluita. Tilapäisen suojelun direktiivi on voimassa 4.3.2025 saakka.

Ukrainalaisten on ollut mahdollista hakea kotikuntaa, mikäli heillä on tilapäisen suojelun oleskelulupa, suomalainen henkilötunnus, henkilö on asunut vuoden Suomessa 1.3.2022 alkaen tai henkilöllä on perheenjäsen, jonka kotikunta on Suomessa. Mikäli henkilöllä on pitkäaikainen työ- tai opiskelupaikka, on mahdollista hakea kotikuntaa aiemmin, kuin vuoden asumisen jälkeen. Kotikunta oikeuden myötä on oikeus laajempiin palveluihin, kuten sosiaali- ja terveystalvieluihin, samalla myös vastaanottokeskuksen palvelut päättyvät. Kotikuntaa on hakenut Siilinjärvellä 138 henkilöä 22.3.2024 mennessä ja hakeneiden määrä voi edelleen nousta. (Lisätietoa liitteessä 1,2 ja 3.)

TILAPÄINEN SUOJELU	KUNTAMALLI
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tilapäinen suojelu on tarkoitettu heille, jotka pakenevat Ukrainan sotaa ja sitä on haettava poliisilta tai raja viranomaiselta. ▪ Tämä oleskelulupa on kevyempi ja nopeampi turvapaikkamenettelyn prosessi, joka perustuu EU:n tilapäisen suojelun direktiiviin. ▪ Neuvoston päätös on tullut voimaan 4.3.2022 ja sitä käytetään nyt ensimmäistä kertaa. ▪ Tilapäisen suojelun jatkumisesta on päätetty 4.3.2025 saakka ja sitä voidaan myöntää enintään 3 vuodeksi, joka täytyy vuonna 2025. ▪ Henkilön on täytynyt asua Ukrainassa ja on joutunut lähtemään siitä suurhyökkäyksen alkaessa 24.2.2022 tai sen jälkeen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Siilinjärven kunta aloitti kuntamallin mukaiset maahanmuuttopalvelut Venäjän aloittaessa hyökkäyssodan Ukrainaan 2022 ja solmi sopimuksen Kuopion vastaanottokeskuksen (Setlementti Puijola Ry) kanssa kuntamallin mukaisesta toiminnasta. ▪ Siilinjärvelle saapui yli 240 ukrainalaista, joista osa on asettunut Siilinjärvelle. ▪ Maahanmuuttovirasto valmisteli kuntamallin väliaikaiseksi ratkaisuksi, jossa kunnat tarjosivat Ukrainan sodasta paenneille ihmisille majoituspalveluita kunnista. ▪ Siilinjärven kunta tuotti tilapäistä suojelua hakeville ja saaville ukrainalaisille henkilöille vastaanottopalveluun kuuluvia majoitus-, neuvonta- ja ohjauspalveluita ajalla 1.5.2022-31.12.2023. ▪ Kuntamalli päättyi maahanmuuttoviraston päätöksellä 31.12.2023.

Lainsäädäntö

Laki kotoutumisen edistämisestä tukee ja edistää maahanmuuttajien mahdollisuutta osallistua aktiivisesti suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Lain tarkoituksena on myös edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, sekä tukea myönteisiä väestösuhteita eri väestöryhmien kesken. (2010/1386)

Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) on päivitetty 14.4.2023 ja laki tulee voimaan 1.1.2025. Kotoutumislain uudistuksen tavoitteena on muun muassa vahvistaa ja parantaa maahanmuuttajien työllisyyttä, työllisyyttä tukevia valmiuksia, kielitaitoa sekä osallisuutta yhteiskuntaan. On tärkeää, että viranomaiset kehittävät kotouttamista monialaisena yhteistyönä tukien muun muassa kotoutumisen tavoitteita, kansainvälisyyttä, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Kotoutumislaki koskee kaikkia Suomessa asuvia maahanmuuttajia, joilla on ulkomaalaislaissa tarkoitettu voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, joiden oleskeluoikeus on rekisteröity tai joille on myönnetty oleskelukortti ulkomaalaislain mukaisesti. (2010/1386) Kotoutumislakia sovelletaan henkilöön riippumatta siitä, millä perusteella hän on Suomeen muuttanut. Tavoitteena on, että kaikki maahanmuuttajat saavat perustietoa suomalaisesta

yhteiskunnasta, työelämästä ja kotoutumista edistävästä palveluista sekä kansalaisten oikeuksista ja velvollisuuksista. (681/2023.)

Kotoutumislain uudistuksen tarkoituksena on selkeyttää eri toimijoiden vastuita ja päivittää kotoutumislaki vastaamaan viranomaistehtävien siirtojen aiheuttamiin muutostarpeisiin. Tarpeellisten ja laadukkaiden kotoutumista edistävien palveluiden saatavuus on turvattava ja monialaista yhteistyötä eri toimijoiden välillä edistettävä. Tarkoituksena on edistää lisäksi tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, sekä myönteistä vuorovaikutusta eri väestöryhmien kesken.

Kotoutumisen edistämisen suunnittelu ja kehittäminen on sovitettava yhteen alueellisen, sekä paikallisen muun suunnittelun ja kehittämisen kanssa. Lisäksi toimintaympäristössä on tapahtunut ja lisäksi valmistellaan useita muutoksia (esimerkiksi hyvinvointialueet ja TE24-uudistus). Myös näillä uudistuksilla tulee olemaan vaikutusta kotoutumisen edistämisen viranomaisvastuisiin. Kotoutumislain uudistuksessa on otettava huomioon, niin eduskunnan edellytykset, kuin muuttunut toimintaympäristö.

Ulkomaalaislaki ja yhdenvertaisuuslaki

Maahanmuuttoasioita Suomessa ohjaa kotoutumislain ohella myös Ulkomaalaislaki (301/2004). Ulkomaalaislain tarkoituksena on toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa ja oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa, sekä edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista ihmisoikeuksia ja perusoikeuksia kunnioittaen ottaen huomioon Suomea velvoittavat kansainväliset sopimukset.

Ulkomaalaislakia sovelletaan ulkomaalaisen maahantuloon, maastalähtöön sekä oleskeluun ja työntekoon Suomessa.

Vuoden 2015 alussa voimaan tulleen Yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on kotoutumislain mukaisesti edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Yhdenvertaisuuslaki koskee kaikkea julkista ja yksityistä toimintaa lukuun ottamatta yksityis- ja perhe-elämää ja uskonnonharjoitusta. Lakia sovelletaan lähtökohtaisesti kaikkeen kunnan toimintaan. Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Huomion arvoista on kuitenkin se, että positiivinen erityiskohtelu ei ole syrjintää. Positiivisen erityiskohtelun tarkoituksena on edistää tosiasiallista yhdenvertaisuutta sekä ehkäistä ja poistaa syrjinnästä johtuvia haittoja. Positiivisella erityiskohtelulla on oltava perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja sen on oltava suunniteltua, oikeasuhtaista ja tilapäistä. (Maahanmuuttajatyöhön liittyvät lait, asetukset ja materiaali-lähteet liite 2 ja 3

2 SIILINJÄRVI JA KOTOUTTAMINEN

Kuntastrategia, arvot ja kotoutumisen tavoitteet

Siilinjärvi on linjannut kunnan strategiaksi ja visioksi vuosille 2022–2025 Suomen sykkivimmän kasvukunnan, jossa nousevat esiin muun muassa **kasvu, kehitys, rohkeus**. Toiminta-ajatuksena Siilinjärvellä: *olemme olemassa kuntalaisia varten, hyvinvointia ja elinvoimaa kehittäen*. Kunta visioi myös kattavista palveluista, ja esiin nousevat asuminen, elämisen laatu, vapaa-aika, turvallisuus, yhteisöllisyys ja hyvinvointi.

Kunnan strategia on linjassa Siilinjärven kunnan kotouttamisohjelman tavoitteiden kanssa. Kunnan strategian kehitys peilaa kotoutumisen palveluiden ja monialaisen yhteistyön kehittämistarpeisiin, henkilöstön osaamisen kehittämiseen, sekä alueen väestön kehitykseen. Kunnan ihmisen kokoisena elämän visiona on tavoiteltu kattavia palveluita, joita kotouttamisen tavoitteeksi laaditaan palveluiden saanti ja niiden soveltuvuus maahanmuuttajien tarpeisiin. Myös elämisen laadun ja turvallisuuden näkökulmat huomioidaan kotouttamisohjelman tavoitteissa. Hyvinvoiva arki, tasa-arvo ja asiakaslähtöisyys turvaavat kotoutumisen ja kuntalaisten kesken lisätään vuorovaikutusta, sekä ehkäistään syrjintää ja rasismia.

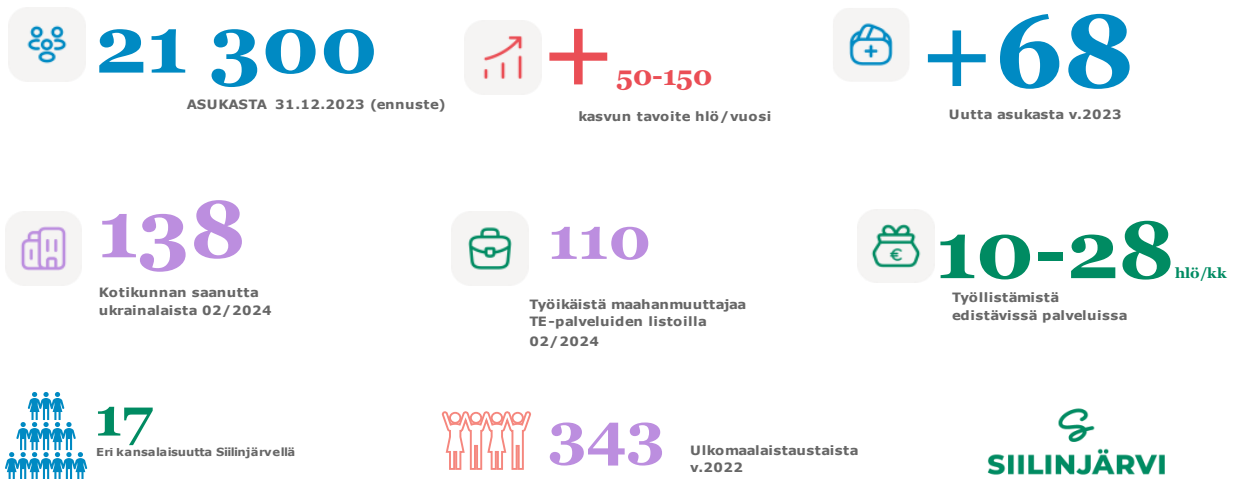
Kotouttamisohjelman tavoitteet

Ketterä kehittäjä	Hyvinvoiva arki	Turvallinen kotoutumisen ympäristö
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Monialaisen yhteistyön rakentaminen ja kehittäminen kunnan eri palvelualueiden, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa ➤ Kunnan henkilöstön kotouttamisen osaamisen kehittäminen 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Huomioidaan tasa-arvoisuus ja asiakaslähtöisyys kaikissa kunnan palvelutarjonnassa ➤ Vuorovaikutuksen, osallisuuden ja hyvien etnisten suhteiden lisääntyminen kuntalaisten kesken ➤ Syrjinnän ja rasismin ennaltaehkäisy 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Kokonaisvaltainen ja käytännöllinen toiminta-ohjelma ja turvallinen ympäristö, jotka luovat hyvät edellytykset kotoutua Siilinjärvellä ➤ Kunnan eri palveluiden soveltuvuus ja saatavuus maahanmuuttajille

Väestö ja elinvoima

Siilinjärven väestön kasvu on hidastunut aiempien vuosikymmenien kasvusta. Pohjois-Savon liiton väestötiedotteen mukaan ja tilastokeskuksen ennakkotilastoissa maahanmuuttajien kasvava määrä on nostanut luonnollista väestönkasvua, jonka seurauksena väestönkasvu kääntyi positiiviseksi nettomaahanmuuton ansiosta +164 hlöä. Väestön muutokset näkyivät kokonaiskasvuna +68 henkilöllä vuonna 2023. Kunnan tavoitteena onkin saavuttaa 50-150 asukkaan kokonaiskasvu vuosittain.

Siilinjärven ja maahanmuuton näkymät lukuina

Elinvoima ja väestökehitystä koskevien ennusteiden mukaan, sekä Pohjois-Savossa, että koko maassa syntyvyys vähenee ja väestö ikääntyy, minkä seurauksena työikäisten osuus väestöstä pienenee. (Foresavo 2021) Pienenevä luonnollinen väestönkasvu pyritään korvaamaan muuttovoitolla. Kunnan väestön kasvun tavoitteeseen ovat osaltaan vastanneet uudet kotikunnan saaneet ukrainalaiset, joita on ollut asiakastietojärjestelmän mukaan 138 henkilöä maaliskuuhun 2024 mennessä.

Siilinjärven väestö on varsin nuorta. Keski-ikä on ollut vuonna 2022 42,9 (Pohjois-Savon lukema 45,6 ja koko maan 43,7) Vieraskielisiä, muuta kun suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien osuus oli vuonna 2022 15,3 % (325 henkilöä) Taulukko 1. Eri kieliryhmiä on yhteensä 17, joista suurimmat ukrainalaiset, venäläiset ja thaimaalaiset ja virolaiset.

Taulukko 1. Ulkomaalaistaustaiset, ulkomaan kansalaiset ja vieraskieliset Siilinjärvellä

		2018	2019	2020	2021	2022
Ulkomaalaistaustaiset / 1 000 asukasta	Osuu	13,2	14,1	15,4	16,9	16,2
	s	287	302	328	359	343
	Lkm.					
Ulkomaan kansalaiset, % väestöstä	Osuu	0,8	0,8	0,9	1,0	0,9
	s	175	178	194	213	201
	Lkm.					
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta	Osuu	13,1	14,1	14,9	16,0	15,3
	s	284	301	317	340	325
	Lkm.					

Lähde: Sotkanet 2024

Myös ulkomaisen työvoiman tarve tulee lisääntymään, mikä haastaa kehittämään keinoja työperäisen maahanmuuton lisäämiseen ja jo kunnassa asuvien maahanmuuttajien työllistymisen toimenpiteiden tehostamiseen. Te-palveluissa olevien ulkomaalaisten työikäisten asiakkaiden määrä on ollut vuonna 2021 yhteensä 69 henkilöä (EU:n kansalaiset 28 ja muut ulkomaalaiset 41). Vuoteen 2023 kasvua on tullut muiden ulkomaalaisten osalta, jossa ukrainalaisten pakolaisten muutto lisäsi ulkomaalaisten määrää 77 henkilöllä. Taulukko 2. Ulkomaalaistaustaisten aktivointimäärä kuukausi tasolla vaihtelee n.10–28:n henkilöön. Eniten palveluissa on omaehtoisissa opinnoissa, sekä työvoimakoulutuksessa. Työkokeilun kautta mahdollistuisi hyvä palvelupolku ulkomaalaistaustaisille ja työnantajille.

Taulukko 2. Ulkomaalaistaustaiset työnhakijat Siilinjärvellä

	2021	2022
EU:n kansalaiset	28	25
Muut ulkomaalaiset	41	118

Lähde TE-toimiston tilastot

Siilinjärvellä elinkeinorakenne on palveluvaltainen, joten suurin osa asukkaista saa toimeentulon palveluista ja teollisuudesta. Tarvetta osaavalle henkilöstölle löytyy siivoojista keittiöhenkilökuntaan ja eritasoisin hoivahenkilöihin. Suomen kielen osaamista on vahvistettava ja kehitettävä työllistäviä palvelupolkuja yhteistyössä TE-palveluiden kanssa. Kunnan lisääntyvien vastuiden lisäksi tarvitaan lisää osaamista ja vuorovaikutteista yhteistyötä alueen yritysten kanssa maahanmuuttajien työllistymispolkujen tukemiseksi, esimerkiksi selvitys alueemme yritysten työllisyystarpeista ajatellen työtehtäviä, joihin on hankala saada työvoimaa.

3 KUNNAN JA HYVINVOINTIALUEEN PALVELUT JA KOTOUTTAMISTOIMET

Siilinjärven kunnan palvelut maahanmuuttajille

Kunnalla on keskeinen rooli kotouttamisessa, mutta maahanmuuttajat tarvitsevat usein alkuvaiheessa erityisesti hyvinvointialueen palveluita. Maahanmuuttajat tarvitsevat kunnan kasvatus-, koulutus-, työelämän-, asumisen- ja vapaa-ajan palveluita. Palveluiden tulee olla sellaisia, että ne sopivat myös maahanmuuttajille. Maahanmuuttajille suunnattujen toimenpiteiden tulee olla sellaisia, että ne vastaavat sisällöllisesti ja laadullisesti paikallisia tarpeita (laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386).

Maahanmuuttajan oikeudet kunnan ja viranomaisten palveluihin määrittyvät maahanmuuttajan taloudellisen tilanteen, turvapaikanhakijan oleskeluluvan tyyppin sekä Kelan päättämän sosiaaliturvan perusteella. Uuden kotoutumislain (2023/681) päivityksen mukaan *kunnalla on kasvava vastuu kotoutumisen edistämisen suunnittelusta, kehittämisestä ja seurannasta paikallistasolla*. Kunnan on myös kehitettävä kotoutumisen edistämistä monialaisena yhteistyönä. Kunnan on asetettava maahanmuuton ja kotoutumisen edistämisen suunnittelunsa ja toimeenpanonsa kehittämistä, sekä hyvien väestösuhteiden edistämistä varten paikallistason monialainen yhteistyöryhmä, jos maahanmuuttajien palvelutarve kunnassa sitä edellyttää.

Asuminen

Ensimmäinen toimenpide on avustaa maahanmuuttajia asunnon saamisessa. Maahanmuuttaja voi hankkia asunnon yksityisiltä vuokra-asuntojen tarjoajilta tai valtion lainoittamilta vuokra-asuntoja omistavilta yhtiöiltä. Siilinjärven kunnalla ei ole erikseen osoitettua asuntoneuvontaa, eikä erillistä asuntokantaa maahanmuuttajille. Maahanmuuttopalvelut ohjaavat ja neuvovat tarvittaessa asiakkaita löytämään vuokranantajia.

Työllisyyspalvelut

Siilinjärven kunnan työllisyyspalvelut kuuluvat hallinnollisesti elinvoimapalveluiden alle. Kokonaisuudessaan työllisyyspalveluissa työskentelee 9 henkilöä, joista 3 on kuntataustaista: työllisyyskoordinaattori ja kaksi työllisyysasiantuntijaa, lisäksi työllisyyspalveluihin on resursoitu venäjän kielen taitoinen kotoutumisasiantuntija, joka ottaa vastaan muun muassa ukrainalaisia ja laatii kotouttamissuunnitelmat työikäisille ja -kykyisille. Työllisyyspalveluiden työkenttään kuuluvat muun muassa työllistäminen määrärahojen puitteissa, työllistämisen kuntalisä, velvoitetyöllistäminen ja nuorten kesätyöllistäminen. Näiden lisäksi apua saa kaikkiin työllisyyteen liittyvissä kysymyksissä.

Työllisyyspalvelut tekevät yhteistyötä myös hyvinvointialueen, sekä kunnan muiden palvelualueiden ja paikallisten yhdistysten ja säätiöiden kanssa. Asiakkaille tehdään kotoutumissuunnitelma ja heidät ohjataan oikeiden palveluiden piiriin. Työllisyyspalveluiden tavoitteena on tukea työttömiä löytämään oikea jatkopolku eri vaihtoehdoista. Siilinjärven kunta on mukana 2021 alkaneessa työllisyyden kuntakokeilussa. Kuntakokeilun tavoitteena on parantaa työnhakijoiden palvelua ja siten edistää työllistymistä. Vuoden 2025 alusta TE-palvelut siirtyvät kuntien vastuulle ja kunta vastaa maahanmuuttaja- ja kotoutumispalveluiden järjestämisestä alueellaan. TE-2024 valmistelu on käynnissä ja Kuopio toimii vastuukuntana 11 tuotantoalueelle.

Varhaiskasvatus ja opetus

Siilinjärvellä koko- ja osapäiväistä varhaiskasvatusta järjestetään tällä hetkellä kunnallisena sekä yksityisenä palveluna. Erityisvarhaiskasvatusta järjestetään alueellisena palveluna. Varhaiskasvatuspalvelujen piiriin tullaan ottamalla yhteyttä varhaiskasvatuksen palveluohjaajaan, jonka tehtäviin kuuluu asiakasohjaus, perheiden palvelutarpeiden arviointi, palvelujen koordinointi, hakemusten vastaanotto ja käsittely. Varhaiskasvatuksen palveluohjaajan tehtävänä on antaa vanhemmille tietoa kaikista Siilinjärven alueella järjestettävistä varhaiskasvatuspalveluista ja pohtia yhdessä perheen kanssa millainen varhaiskasvatuspalvelu olisi juuri sillä hetkellä lapsen ja perheen tarpeiden mukainen.

Kuusivuotiailla, seuraavana syksynä peruskoulunsa aloittavilla lapsilla on velvollisuus osallistua maksuttomaan esiopetukseen. Esiopetuksen esiopetuskuljetuksen ohjeistuksen mukaan maksuttoman esiopetuskuljetuksen kilometrimäärä on 5 kilometriä. Esiopetusvuonna tehtävien arviointien lisäksi lapsen kielen kehittymistä ja kielen tasoa voidaan arvioida soveltuvilla testeillä ja materiaaleilla. Esiopetussuunnitelman laadinnassa kiinnitetään erityistä huomiota S2-kielen opetussuunnitelmaan. Keväällä mietitään yhdessä esiopetuksen ja koulun kanssa huoltajien kuullen lapselle sopiva luokka- ja koulusijoitus.

Perusopetus

Suomessa vakituisesti asuvalla oppivelvollisuusikäisellä maahanmuuttajalla sekä turvapaikanhakijalla on oikeus ja velvollisuus perusopetukseen samoin kuin kantaväestölläkin. Opetuksessa noudatetaan valtakunnallisia perusopetuksen opetussuunnitelman perusteita, ottaen samalla huomioon oppilaiden mahdolliset erilaiset lähtökohdat, etenkin äidinkieli ja kulttuuri. Maahanmuuttajataustaisille oppilaille, jotka ovat juuri tulleet maahan tai joiden kielitaito tai muut valmiudet eivät muutoin riitä perusopetuksen ryhmässä opiskelemiseen, järjestetään perusopetukseen valmistavaa opetusta. Opetusta järjestetään myös esiopetuksen yhteydessä. Perusopetukseen valmistavan opetuksen laajuus on yksi lukuvuosi, mutta oppilas voi siirtyä perusopetukseen jo aiemmin, jos hän pystyy osallistumaan perusopetukseen.

Perusopetukseen valmistava opetus järjestetään pääsääntöisesti oppilaan lähikoulussa integroituna yleisopetukseen. Siilinjärven kunta järjestää koululaisten iltapäivätoimintaa 1. ja 2. luokkien oppilaille. Toimintaa järjestetään koulupäivinä. Se on osallistujille vapaaehtoista, mutta maksullista.

Valmistavan opetuksen jälkeen alakouluikäiset siirtyvät joko omaa ikätasoaan vastaavalle luokalle tai enintään yhtä vuotta alemmalle luokalle. Yläkouluikäisten kanssa tehdään hyvin yksilöllisiä ratkaisuja oppilaan taitojen mukaan ottaen huomioon oppilaiden tulevaisuuden suunnitelmat.

Maahanmuuttajataustaisille lapsille järjestetään suomen kielen opetusta maahanmuuttajille tarkoitetun oppimäärän mukaan, sekä mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen opetusta. Tavoitteena on, että oppilas saavuttaisi mahdollisimman hyvän suomen kielen taidon kaikilla kielitaidon osa-alueilla perusopetuksen loppuun mennessä. Oppilaille voidaan järjestää myös omakielistä tukiovetusta ja maahanmuuttajien tukiovetusta eri oppiaineissa. Mikäli oppilas on saapunut Suomeen vasta perusopetuksen loppuvaiheessa, hänelle voidaan myöntää vapautus osasta pakollisia oppiaineita (esim. ruotsin kieli), mikäli oppiaineen suorittaminen olisi oppilaalle kohtuuton vaatimus jäljellä olevan perusopetuksen aikana.

Maahanmuuttajaoppilaille järjestetään oman uskonnon opetusta, jos samaan uskontokuntaan kuuluvia oppilaita on vähintään kolme ja huoltajat pyytävät oman uskonnon opetusta. Muutoin maahanmuuttajalapsen osallistuvat elämäkatsomustiedon opetukseen tai oppilaiden enemmistön mukaisen uskonnon opetukseen huoltajan valinnan mukaisesti.

Siilinjärven kunta ei järjestä perusopetusta oppivelvollisuusiän ylittäneille nuorille ja aikuisille. Lähialueella tätä opetusta järjestää mm. Portaanpään Kristillinen opisto Lapinlahdella, jonne myös siilinjärveläiset voivat hakeutua.

Toisen asteen opetus

Siilinjärvellä on lukio ja kaksi ammatillista opetusta antavaa oppilaitosta. Siilinjärvellä ammatillista koulutusta järjestävät Ingmanedu, sekä Savon ammattiopisto SAKKY.

Perusopetuksen oppimäärän suoritettuaan nuoren tulee hakeutua oppivelvollisuuslain mukaisiin toisen asteen opintoihin. Tällaisia opintoja ovat esimerkiksi lukio-opinnot, ammatilliseen perustutkintoon tähtäävät opinnot ja TUVA-opinnot. Mikäli opiskelijan opiskeluvalmiudet eivät ole sillä tasolla, että hän pystyisi selviämään lukio-opinnoista tai ammatilliseen tutkintoon tähtäävistä opinnoista, opiskelijan tulee hakeutua TUVA-opintoihin. Lähialueella TUVA-opintoja järjestää mm. Portaanpään Kristillinen opisto Lapinlahdella ja Sakky Toivalassa ja Kuopiossa, jossa on järjestetty ja räätälöity opetusta vuonna 2024 muun muassa ukrainalaisten oppilaiden tarpeisiin.

Nuoriso, kulttuuri ja liikuntapalvelut

Siilinjärven nuoriso- ja kulttuuritoimi järjestää yksin ja yhteistyössä eri järjestöjen, yhteisöjen sekä yksityisten tahojen kanssa kaikenikäisille erilaisia konsertteja, teatteriesityksiä, juhlia, toimintapäiviä ym. tilaisuuksia, jotka ovat avoimet kaikille kuntalaisille. Lisäksi nuoriso- ja kulttuuritoimi järjestää nuorille nuorisotalotoimintaa kirkonkylällä ja Vuorelassa, pienryhmätoimintaa, erilaisia leirejä ja retkiä, jotka ovat avoimia kaikille. Siilinjärven etsivä nuorisotyö tarjoaa tukea 16–29-vuotiaille nuorille, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella.

Siilinjärven liikuntatoimen järjestämä toiminta on avointa kaikille kuntalaisille.

Liikuntapalveluita järjestetään yhteistyössä alueen urheiluseurojen ja liikuntapalveluita tuottavien yritysten kanssa. Liikuntatoimen ohjatut liikuntaryhmät ovat pääosin erityisliikuntaryhmiä sekä lapsille ja perheille suunnattuja ryhmiä. Kunnan tarjoama liikunta- ja hyvinvointineuvonta on suunnattu pääosin työikäisille.

Siilinjärvi on mukana Kaikukortti kokeilussa. Henkilökohtaisella, maksuttomalla kortilla voi tiukassa taloudellisessa tilanteessa oleva yli 16-vuotias hankkia maksuttomia pääsylippuja museoihin, festivaaleille, urheilutapahtumiin, liikuntakohteisiin ja kurssipaikkoja opistoon. Kaikukortteja jakavat Siilinjärvellä työllisyyspalvelut, etsivä nuorisotyö ja Vamos Siilinjärvi. Tällä hetkellä kunnan kulttuuritoimi ja kansalaisopisto, Kumpurock, Siilifolk, Siilinjärven kuvataideyhdistys, teatteri ja Siipe ovat mukana valtakunnallisessa Kaikukortissa.

Siilinjärven kansalaisopisto

Kansalaisopisto järjestää Suomen kielen ja kulttuurin alkeis- ja jatkokoulutusta maahanmuuttajille tarpeen mukaan. Kurssit alkavat yleensä syyskuussa. Opetusta on tavallisesti kerran viikossa yhdestä kahteen oppituntia kerralla. Opetuksen rytmitys pyritään järjestämään kurssilaisten toiveiden mukaisesti.

Koulutus on kotikuntaoikeuden saaneille tai väliaikaisen suojelun piirissä oleville maahanmuuttajille maksutonta. Kurssimaksut katetaan joko kansalaisopiston saamasta maahanmuuttajille kohdennetusta valtionosuusrahoituksesta tai Opetushallituksen opintosetelirahoituksesta. Suomen kielen ja kulttuurin opetusta voi tiedustella kansalaisopiston kieltenopettajalta. Kun maahanmuuttajan kielitaito on kasvanut sen verran, että hän kykenee auttavasti selviämään kursseilla suomen kielellä, hän on tervetullut osallistumaan kaikkiin kansalaisopiston ryhmiin maksamalla normaalin kurssimaksun.

Jos maahanmuuttaja on työtön työnhakija, hän voi hakea 40 % alennuksen kurssimaksuun, kuten muutkin työttömät.

Kaikukortin saanut maahanmuuttaja voi osallistua erikseen nimetyille kursseille maksutta samoin kuin kantasuomalaiset. Maksuttomuus ei koske kurssien mahdollisia materiaalimaksuja. Tarkemmat ohjeet löytyvät kansalaisopiston kotisivuilta peda.net/siilinjarvi/sk.

Kirjasto

Kirjasto tarjoaa kirjoja ja muuta aineistoa omatoimiseen kielenopiskeluun, tiedonhankintaan ja virkistäytymiseen. Kirjallisuutta omalla äidinkielellä voidaan hankkia Helsingin kaupunginkirjastosta, joka toimii Monikielisenä kirjastona Suomessa. Kirjastot voivat pyytää käyttöönsä siirtokokoelmia Monikielisestä kirjastosta, jossa aineistoa löytyy 80 eri kielellä. Kirjaston henkilökunta auttaa tiedonhaussa. Kirjastossa on mahdollista käyttää langatonta verkkoa maksuttomasti omilla laitteilla. Kirjaston verkkoyhteyksillä varustetut asiakaskoneet ovat myös maksuttomasti käytettävissä. Henkilökunta opastaa ja auttaa asiakaskoneiden käytössä. Maahanmuuttaja tarvitsee kirjastokorttia varten henkilöllisyystodistuksen, kuten passin tai henkilökortin.

Yhdistykset, järjestöt, seurat ja muut yhteistyötahot

Siilinjärvellä toimii aktiivisesti erilaisia yhdistyksiä, järjestöjä ja seuroja, jotka osaltaan toteuttavat kotoutumisen edistämistä. Yhdistykset, seurat ja järjestöt tarjoavat toimintaa muun muassa kielikahviloiden, avustusten ja vapaa-ajan toimintojen puitteissa. Kotouttavaa yhteistyötä on tarkoitus kehittää edelleen, niin, että erilaisten hankkeiden ja järjestöjen roolit kotoutumisen edistämässä selkenevät. Seurakunnan rooli on myös tärkeä kotoutumisen edistämässä. Siilinjärven evankelisluterilainen seurakunta on järjestänyt maahanmuuttajille ja lapsiperheille muun muassa erilaista toimintaa, tapahtumia ja leirejä. Hankkeiden avulla työikäisille maahanmuuttajille on tarjolla kielen opiskelua, sekä tukea työelämään ja opintoihin siirtymiseen.

Laki kotoutumisen edistämisestä (681/2023) käsittelee kotoutumista edistäviksi palveluiksi ja palveluiden järjestämistä myös osaksi järjestöjen, yhdistysten tai seurojen toimintaa. Kunnan vastuu kotouttamisen edistämistä laajenee ja myös seurantaa sekä tilastointia kotoutumisen edistymisestä paikallis-, alue- ja valtakunnan tasolla tullaan tehostamaan. Onkin tärkeää luoda verkostot ja suunnitella mahdolliset yhteistyötoimijat järjestöjen, yhdistysten tai seurojen osalta ja koota ne kattavaksi palveluverkostoksi sekä toimivaksi osaksi kotoutumisen edistämisen toimia.

Maahanmuuttajien palvelut Siilinjärvellä

Ohjaus ja neuvonta

Kunnalla on vastuu huolehtia maahanmuuttajien kotoutuja-asiakkaiden yleisestä ohjauksesta, sekä neuvonnasta. Toimintaa on kehitetty Siilinjärvellä matalan kynnyksen toiminnaksi, jossa ohjausta ja neuvontaa on saatavilla kirjaston alakerran (Tapaamon) tiloissa 1–2 päivää viikossa. Muutoin ohjaus- ja neuvontapalvelut tapahtuvat ajanvarauksella tai puhelimitse harjamäen toimipisteessä. Tapaamossa vierailee myös muita eri toimijoita kuten työllisyyspalvelut, hyvinvointialue, KELA, hankkeet, oppilaitokset ja työnantajat.

Kunnan vastuulla on huolehtia ja varmistaa, että alueella on palveluita sekä toimipisteitä, joista maahanmuuttaja voi saada henkilökohtaista ohjausta ja neuvontaa riippumatta maahantulon syystä tai sen kestosta. Kunta, työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) tai muut viranomaiset huolehtivat asianmukaisesta ohjauksesta ja neuvonnasta liittyen kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin, palveluihin, kouluttautumiseen ja työllistämiseen.

Kotoutumiskoulutus ja tulkkauspalvelut

Tulkkauspalvelut	Kotoutumiskoulutus
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Viranomaisen on huolehdittava tulkitsemisen ja kääntämisen tarpeesta, mikäli maahanmuuttaja ei osaa kielilaisissa (423/2003) mukaisesti viranomaistahossa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä, tai hänellä on jokin muu syy (sairaus tai vamma), jonka vuoksi ei voi tulla ymmärretyksi. ▪ Viranomaisen vastuulla on huolehtia mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisessä ja kääntämisessä, mikäli asia koskee muita maahanmuuttajien oikeuksia ja velvollisuuksia. ▪ Asia voidaan tulkita tai kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän . 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kotoutumiskoulutus järjestetään maahanmuuttajalle, joka on ylittänyt oppivelvollisuusiän. ▪ Koulutus sisältää suomen ja ruotsin kielen opetusta, sekä muuta opetusta, jolla on tarkoitus edistää työhön tai koulutukseen pääsyä. ▪ Kotoutumiskoulutuksessa tuetaan myös maahanmuuttajan yhteiskunnallisia, kulttuurillisia sekä elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. ▪ Kotoutumiskoulutuksen avulla voidaan tunnistaa maahanmuuttajan aiempia koulutuksia tai muutoin hankittua osaamista, ammatillista suunnittelua tai uraohjausta. ▪ Kotoutumiskoulutus toteutetaan työvoimakoulutuksena, jonne hakaudutaan TE -palveluiden kautta.

Kartoitukset ja suunnitelmat

Siilinjärven kunnassa alkukartoituksen haastattelu tehdään maahanmuuttopalveluissa, jossa selvitetään yleiset kotoutumisen valmiudet. Alkukartoitukseen ja haastatteluun ohjataan henkilöt, jotka eivät ole TE-palveluissa työnhakijoina ja joka saa muuten kuin tilapäisesti toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaista toimeentulotukea. Alkukartoituksen jälkeen voidaan tehdä kotouttamissuunnitelma säännölliseen ja pidempiaikaiseen seurantaan, mikäli sille nähdään tarve. Alkukartoituksen pohjalta henkilölle suositellaan oikeantasosta suomen kielen kurssia ja annetaan muita jatkotoimenpidesuosituksia. Alkukartoitus laaditaan työiän ylittäneille, sekä kotiäideille, jotka eivät ole TE-palveluissa työttöminä työnhakijoina. Lisäksi arvioidaan, tarvitseeko maahanmuuttaja pitempiaikaisen ja säännöllisesti seurattavan kotoutumissuunnitelman.

Alkuhaastattelu ja -kartoitus

Alkuhaastattelu	Alkukartoitus
<ol style="list-style-type: none"> 1. Luku- ja kirjoitustaito 2. Suomen ja/tai ruotsin kielen taito 3. Opiskelutaidot ja -valmiudet 4. Aikaisempi koulutus ja työkokemus 5. Erityistaitoihin liittyvä osaaminen ja muut vahvuudet 6. Omat työllistymis- ja koulutustoiveet <ul style="list-style-type: none"> - Elämäntilanne ja siitä johtuvat palvelutarpeet 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Henkilön osaamisen kartoitus ja tunnistaminen 2. Luku- ja kirjoitustaidon selvittäminen 3. Suomen ja/tai ruotsin kielen suullisen ja kirjallisen taidon selvittäminen 4. Opiskelutaitojen selvittäminen 5. Urasuunnittelu <ul style="list-style-type: none"> - Palvelutarpeiden kartoitus

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma maahanmuuttajalle, niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea tarvittavaa kielen oppimista, sekä muita yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Lisäksi tarkoituksena on edistää mahdollisuuksia osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelma tehdään aina yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa, jos kyseessä on ilman huoltajaa tullut alaikäinen. Kotoutumissuunnitelmaa seurataan vuosittain. Alkukartoitus tehdään vain kerran. Lisää liitteessä 1.

Kartoitus ja suunnitelma

Alkukartoitus	kotoutumissuunnitelma	Alaikäisen ja perheen suunnitelma
<ul style="list-style-type: none"> Alkukartoituksessa arvioidaan kotoutumista edistävien palveluiden tarve Kunta tekee kartoitukset ja ohjaa tarvittaessa muiden palveluiden piiriin Kartoituksessa arvioidaan tarvitseeko maahanmuuttaja kotoutumissuunnitelman Kartoitus tehdään kerran, ei seurantaa 	<ul style="list-style-type: none"> TE-palvelut tekevät suunnitelman työkykyiselle ja työkäiselle maahanmuuttajalle (oleskeluluvat/oikeudet tarkastetaan) Kunta ja hyvinvointialue voivat laatia suunnitelman yhdessä muille kuin työnhakijoille Suunnitelman toteutumista seurataan vuosittain 	<ul style="list-style-type: none"> Kunta ja hyvinvointialue laativat usein yhdessä monialainen yhteistyö Ilman huoltajaa tullee alle alaikäiselle toteutetaan suunnitelma aina (edustaja mukana) Arvioidaan lapsen tai perheen kokonaistilannetta ja kartoitetaan tarvittavia tarpeita tai palveluja

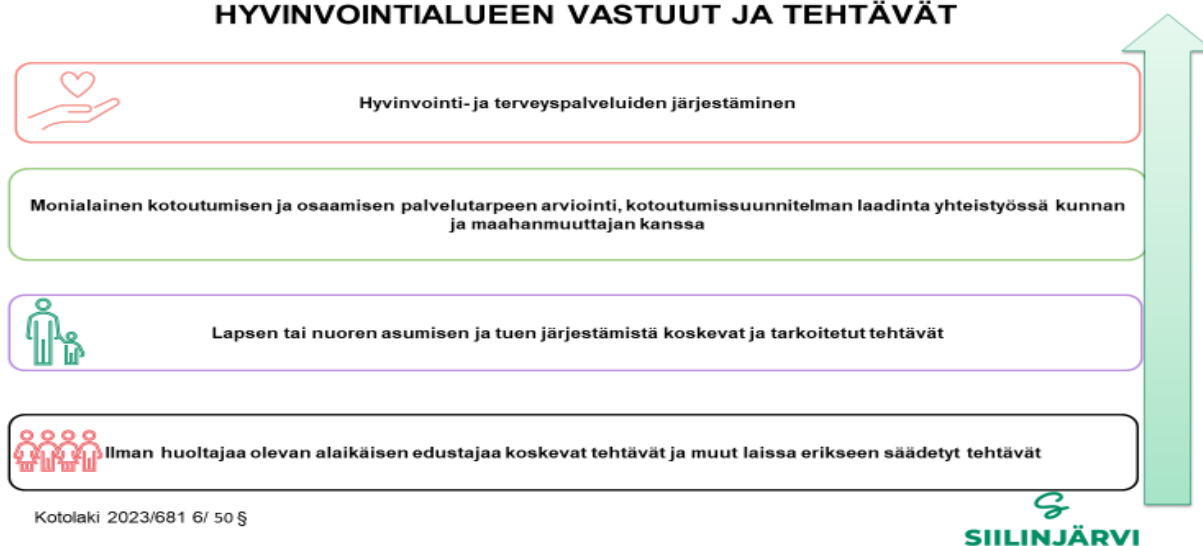
Hyvinvointialue ja kotouttaminen

Maahanmuuttajien ja ulkomaalaisten oikeuksista ja mahdollisuuksista erilaisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin on säädetty lainsäädännössä ja palveluiden saamiselle voidaan asettaa lakiin perustuvia ehtoja (esim. Suomessa asuminen, kotikuntaoikeus, Suomessa työskentely). Hyvinvointialue vastaa maahanmuuttajien ja turvapaikanhakijoiden sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamisesta. Hyvinvointialue tekee tiivistä yhteistyötä kunnan palvelualueiden kanssa maahanmuuttajien saumattoman kotoutumisen turvaamiseksi. Hyvinvointialue tuottaa tai hankkii Siilinjärven kunnan asukkaille kaikki sairaanhoidolliset palvelut. Maahanmuuttaja-asiakkaiden kohdalla henkilön maassaolostatus tulee tarkistaa aina asiakastilanteen alussa. Hyvinvointialueen on huolehdittava, että sen tarjoamat palvelut sopivat myös maahanmuuttajille

Sosiaalityön tavoitteena on tarjota maahanmuuttajille niitä taitoja ja valmiuksia, jotka auttavat heitä selviytymään itsenäisesti. Tavoitteena on tukea heidän kotoutumistaan, saada maahanmuuttajat ymmärtämään suomalaista elämäntapaa ja kulttuuria ja vahvistaa heidän omaa kulttuuri-identiteettiään sekä ehkäistä sopeutumisprosessissa syntyviä vaikeuksia.

Sosiaalityö pyrkii huomioimaan maahanmuuttajan tarpeet ja resurssit kokonaisvaltaisesti. Maahanmuuttajan palveluntarve kartoitetaan yksilöllisesti ja laaditaan asiakkaan kanssa palvelusuunnitelma. Tavoitteena on asiakkaan elämänhallinta ja omatoimisuus. Maahanmuuttajille on tarjolla samoja sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja kuin kunnan muillekin asukkaille. Pystyäkseen hyödyntämään näitä palveluja, on aluksi varmistuttava ja selvitettävä maahanmuuttajan ymmärrys perusasioista suomalaisen yhteiskunnan käytännöistä arkisessa elämässä. Maahanmuuttajien erityistarpeet edellyttävät esimerkiksi tulkkipalvelujen käyttämistä ja kulttuuritaustan erityispiirteiden huomioimista.

HYVINVOINTIALUEEN VASTUUT JA TEHTÄVÄT

Lakisääteiset kotouttamistoimet

Valtion kotouttamisohjelma (VALKO) laaditaan valtioneuvoston päätöksellä neljäksi vuodeksi kerrallaan. Sisäministeriön vastuulla on vastata ohjelman valmistelusta. Valtion kotouttamisohjelma 2020–2023 korvattiin Valtioneuvoston selonteolla kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista. Työ ja elinkeinoministeriön vastuulla on ohjata maahanmuuttovirastoa ja ELY-keskuksia kotouttamisessa ja hyvien väestösuhteiden edistämisen tehtävissä. Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) vastaa kotoutumisen edistämiseen liittyvien asioiden valmistelusta. ELY-keskuksella eli elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksella on useita vastuualueita, liittyen muun muassa kotoutumisen alueelliseen kehittämiseen, kuntien ja TE-toimistojen tukemiseen ja neuvontaan, osaamisen kehittämiseen, pakolaisten kuntaan osoittamiseen, sekä muihin kotoutumislainsäädätyihin tehtäviin. Aluehallintovirasto, eli (AVI) vastaa toimialaansa kuuluvissa asioissa maahan muuttaneiden kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palvelujen suunnittelusta, ohjauksesta ja valvonnasta. Oikeusministeriö koordinoi valtioneuvoston asettamaa Etnisten suhteiden neuvottelukuntaa, ETNOA. Neuvottelukunnan tarkoituksena on edistää yhteistyötä ja vuoropuhelua maahan muuttaneiden, etnisten, eri kulttuurillisten ja uskonnollisten

vähemmistöjen, viranomaisten, poliittisten puolueiden ja kansalaisjärjestöjen välillä. Maahanmuuttoasioiden vastuujaosta lisää liitteissä taulukossa 2.

Kotoutumislaissa painotetaan eri toimenpiteitä, joilla tuetaan osallisuutta ja hyviä väestösuhteita. Hyvät etniset väestösuhteet tukevat koko yhteiskuntaa, sen yleistä vakautta ja turvallisuutta. Kotouttamislain ja valtion kotouttamisohjelman tavoitteina on tukea osallistumista yhteiskunnan toimintaan, sekä lisätä väestöryhmien välistä vuoropuhelua. (Kuvio 1) Maahanmuuttajaväestön tarpeet ja kotoutumisen edistäminen on otettava huomioon kunnan sekä muiden paikallisten viranomaisten suunnittelussa, toiminnassa ja seurannassa.

OIKEUSMINISTERIÖ

Kuvio 1. Hyvät väestösuhteet kotoutumisen osana (Lähde. Oikeusministeriö)

LIITTEET

Liite 1. Kotoutumisen keskeiset käsitteet

Käsite	Selite
Alkukartoitus	Työttömille työnhakijoille, toimeentulotuen saajille ja sitä pyytävillä tehtävä lakiin perustuva kartoitus, jossa arvioidaan alustavasti työllistymis-, opiskelu- ja muut kotoutumisvalmiudet. Kartoituksesta vastaa kunta.
Alkuvaiheen palvelut	Alkuvaiheen palveluihin kuuluvat perustieto, ohjaus ja neuvonta, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma.
Antirasismi	Aktiivista ja tietoista toimintaa kaikkia rasismien muotoja vastaan. Antirasistinen toiminta vähentää etnistä syrjintää, syrjiviä käytäntöjen vaikutuksia ja kielteisiä ennakkoluuloja.
Edustaja	Henkilö, jolla on lakien määrittelemien toimintamallien mukainen oikeus käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa alaikäisen turvapaikanhakijan tai maahanmuuttajan puolesta. Alaikäiselle turvapaikanhakijalle, oleskeluluvan pakolaiskiintiössä saaneelle lapselle ja tilapäistä suojelua saavalle ihmiskaupan uhriksi joutuneelle lapselle määrätään edustaja, jos lapsi on Suomessa ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Myös muulle oleskeluluvan saaneelle lapselle, joka on Suomessa ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, voidaan määrätä edustaja.
Erityisiä toimenpiteitä tarvitseva maahanmuuttaja	Maahanmuuttaja, joka tarvitsee tehostettuja kotouttamistoimenpiteitä erityisesti sairauden, vamman tai muun syyn vuoksi alentuneen toimintakyvyn, iän, perhetilanteen, luku- ja kirjoitustaidottomuuden tai muun vastaavan syyn perusteella.
Etninen tausta	Kuuluminen etniseen ryhmään. Etninen ryhmä on ihmisjoukko, jonka katsotaan olevan toisista erottuva kulttuuriperintönsä, uskontonsa, kielensä tai alkuperänsä takia.
Etniset suhteet	Eri etnisten ryhmien suhtautuminen toisiinsa. Tavoitteena on hyvät etniset suhteet, eli kunnioittava asenneilmapiiri ja toimiva vuorovaikutus eri väestöryhmien välillä riippumatta mahdollisista näkemyseroista.
Hyvät väestösuhteet	Väestöryhmien väliset suhteet, jotka perustuvat myönteisiin asenteisiin, toimivaan vuorovaikutukseen, turvallisuuden tunteeseen ja osallistumiseen yhteiskunnassa.
Kansainvälistä suojelua saava kiintiöpakolainen	Henkilö, joka on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella.
Kiintiöpakolainen	YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen pakolaiskiintiön puitteissa.
Kotouttaminen	Kotoutumisen monialainen edistäminen ja tukeminen. Tähän pyritään viranomaisten ja muiden tahojen tarjoamien kotoutumista edistävien ja tukevien toimenpiteiden ja palveluiden avulla. Nämä määritellään yksilöllisessä kotoutumissuunnitelmassa.
Kotouttamishjelma	Kunnan (tai kuntien yhdessä) laatima, kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kunnanvaltuustossa hyväksyttävä lakiin perustuva ohjelma. Ohjelma tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma otetaan huomioon kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa. Sen laadintaan, toteutukseen ja seurantaan osallistuvat alueelliset ja paikalliset viranomaiset sekä muut keskeiset toimijat.
Kotoutuminen	Maahanmuuttajan ja yhteiskunnan vuorovaikutteista kehitystä, jonka päämääränä on, että maahanmuuttaja tuntee olevansa yhteiskunnan aktiivinen ja täysivaltainen jäsen. Tavoitteena on, että maahanmuuttaja

	omaksuu yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Samalla kun hän tutustuu uuden asuinmaansa kielelliseen ja kulttuuriseen ympäristöön, tuetaan hänen mahdollisuuksiaan oman kielen ja kulttuurin ylläpitämiseen. Vastavuoroisesti vastaanottava yhteiskunta saa uusia vaikutteita ja monimuotoistuu.
Kotoutumisen edistäminen	Maahanmuuttajan kotoutumisprosessin tukeminen viranomaisten tai muiden toimijoiden toimenpiteillä.
Kotoutumiskoulutus	Sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia. Tarvittaessa kotoutumiskoulutus sisältää luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Kotoutumiskoulutus järjestetään pääsääntöisesti työvoimakoulutuksena. Kotoutumis-suunnitelmaan voidaan sisällyttää myös omaehtoista opiskelua yleissivistävässä koulutuksessa.
Kotoutumissuunnitelma	Maahanmuuttajan yksilöllinen suunnitelma, niistä toimenpiteistä ja palveluista, joiden tarkoituksena on tukea mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita yhteiskunnassa ja työelämässä tarvittavia tietoja ja taitoja sekä edistää hänen mahdollisuuksiaan osallistua yhdenvertaisena jäsenenä yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumissuunnitelma voidaan laatia myös alaikäiselle ja tarvittaessa perheelle. Pohjautuu kotoutumislakiin (11–18 §).
Kulttuurisensitiivisyys	Halua ja kykyä ymmärtää eri taustoista tulevia ihmisiä yksilöinä ja tietoisuutta omista kulttuurisista lähtökohdista ja ennakkoluuloista. Kulttuurisensitiivisyys on esimerkiksi vuorovaikutustaitoja, arvostavaa kohtaamista ja viestintää ammattilaisen ja asiakkaan välillä. Tavoitteena on, että kummallakin osapuolella on oikeus oman kulttuurinsa ilmaisuun ja sen kanssa hyväksytyksi ja kuulluksi tulemiseen
Kulttuuritietoisuus	Viranomaisen osaa huomioida mm. viestinnässä ja asiakaskontaktissa kulttuurin vaikutuksen sekä asiakkaassa että itsessään.
Kotoutumislaki, laki kotoutumisen edistämisestä	1386/2010, voimaantulo 1.9.2011. Uudistettu kotoutumislaki (681/2023) tulee voimaan 1.1.2025
Maahanmuuttaja	Maasta toiseen muuttava henkilö. Yleiskäsite, joka koskee kaikkia eri perustein muuttavia henkilöitä.
Monialainen yhteistyö	Eri toimialojen viranomaisten ja muiden tahojen tekemä yhteistyö.
Monimuotoisuus	Tarkoittaa kaikkia niitä ominaisuuksia ja piirteitä, jotka organisaatiossa tai yhteiskunnassa erottavat ihmiset toisistaan. Erottavia tekijöitä ovat muun muassa ikä, sukupuoli, etninen tausta, kulttuuri, uskonto, koulutus, siviilisäätty, seksuaalinen suuntaus, asenteet ja arvot, persoonallisuus sekä poliittinen ja taloudellinen asema.
Monimuotoisuus-osaaminen	Ajattelu- ja toimintatapoja sekä käytäntöjä, jotka perustuvat toisen henkilön kunnioittamiseen ja arvostamiseen riippumatta hänen taustastaan tai asemastaan. Keskeistä on osata tunnistaa ja tunnustaa toisen henkilön yleisinhimilliset, mutta myös esimerkiksi kulttuurisesta erilaisuudesta tai vähemmistöasemasta nousevat tarpeet. Yleisenä tavoitteena on parantaa vähemmistöryhmiin kuuluvien asemaa.
Muunkielinen	Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on joku muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Ks. myös vieraskielinen.
Ohjaus ja neuvonta	Kunnan ja muiden viranomaisten antamaa opastusta, ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä, palveluista ja työelämästä.

Oleskeluoikeus	Oikeus oleskella Suomessa muuta kuin matkailua tai siihen verrattavaa lyhytaikaista oleskelua varten. Oleskeluoikeudesta Suomessa säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004).
Osallisuus	Tunne kuulumisesta suurempaan yhteiskunnalliseen kokonaisuuteen. Halu osallistua sen toimintaan sosiaalisesti, taloudellisesti ja/tai poliittisesti.
Pakolainen	Ulkomaalainen, jolla on perustellusti aihetta pelätä joutuvansa vainotuksi alkuperän, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.
Paluumuuttaja	Ulkosuomalainen, joka palaa Suomeen. Suomessa käsitettä sovelletaan entisiin ja nykyisiin Suomen kansalaisiin sekä entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin oleviin henkilöihin, kuten inkerinsuomalaisiin, joilla on suomalainen syntyperä. Viimeksi mainitut ovat suomalaisia kansallisuudeltaan, mutta eivät kansalaisuudeltaan.
Peruspalvelut	Kaikki erityislainsäädäntöön perustuvat kuntien järjestämis- ja rahoitusvastuulla olevat palvelut.
Perustieto	Oleskeluluvan myöntämisen tai viimeistään kotikunta- ja väestörekisteröinnin yhteydessä annettava perustieto oikeuksista, velvollisuuksista yhteiskunnassa ja työelämässä sekä tieto mahdollisuuksista kotoutumista edistäviin palveluihin.
Rakenteellinen rasismi	Toimintatapoja tai käytäntöjä, jotka syrjivät suoraan tai välillisesti tiettyjä ihmisryhmiä instituutioissa tai yhteiskunnan rakenteissa. Rasismi voi näyttäytyä esimerkiksi työelämässä, koulutuksessa, asuntomarkkinoilla tai palveluissa.
Rasismi	Aate tai toiminta, jossa ihmisten eriarvoinen kohtelu (syrjintä) oikeutetaan heidän ”rotunsa” ja siihen liitettävien fyysisten ja henkisten piireiden mukaan. Ajattelutapaan yhdistyy paitsi stereotyyppiset käsitykset ”roduista” ja etnisistä ryhmistä, usein myös ajatus jonkun ryhmän paremmuudesta ja ylivallassa. Voi sisältää myös eriarvoisuuteen johtavia yhteiskunnallisia rakenteita ja toimintatapoja.
Siirtolainen	Henkilö, joka muuttaa maasta toiseen rakentaakseen siellä itselleen uuden elämän. Siirtolainen voi olla joko maastamuuttaja tai maahanmuuttaja.
Sosiaalinen vahvistaminen	Koostuu maahanmuuttajalle suunnatuista toimenpiteistä, joiden avulla pyritään edistämään tämän elämäntaitojen parantamista ja ehkäisemään syrjäytymistä.
Tilapäistä suojelua saava	Tilapäistä suojelua hakeva tai saava henkilö; Tilapäinen suojelu on tarkoitettu Ukrainasta sotaa pakeneville henkilöille. Tilapäisen suojelun tarkoituksena on, että näille henkilöille voidaan tarjota nopeasti väliaikaista suojelua.
Tulkkipalvelut	Viranomaisen on huolehdittava asian tulkitsemisesta ja kääntämisestä, jos 1) maahanmuuttaja ei osaa kielilain (423/2003) mukaan viranomaisessa käytettävää suomen tai ruotsin kieltä, tai 2) hän ei vammaisuutensa tai sairautensa vuoksi voi tulla ymmärretyksi asiassa, joka voi tulla vireille viranomaisen aloitteesta. Viranomaisen huolehtii mahdollisuuksien mukaan tulkitsemisesta ja kääntämisestä myös muissa maahanmuuttajan oikeuksia ja velvollisuuksia koskevissa asioissa. Asia voidaan tulkita ja kääntää sellaiselle kielelle, jota maahanmuuttajan voidaan todeta asian laatuun nähden riittävästi ymmärtävän. Viranomaisen tulkitsemis- ja kääntämisvelvollisuus ei koske aineistoa, joka ei vaikuta asian käsittelyyn (Laki kotoutumisen edistämisestä 1 luku 5 §).

Ulkomaan kansalainen	Henkilö, joka on jonkun muun valtion kuin Suomen kansalainen. Käsitettä käytetään esimerkiksi tilastoinnissa, mutta joissakin yhteyksissä käyttö voi olla toistuvaa tai syrjivää.
Valtion kotouttamisohjelma (VALKO)	Valtioneuvoston hyväksymä ohjelma, jossa on määritelty hallituskaudelle kotoutumisen edistämisen tavoitteet ja toimenpiteet
Vieraskielinen	Suomessa asuva henkilö, joka on rekisteröinyt äidinkielekseen jonkin muun kielen kuin suomen, ruotsin tai saamen. Ks. myös muunkielinen.
Välillinen syrjintä	Tilanne, jossa henkilö joutuu erityisen epäedulliseen asemaan muihin nähden näennäisesti puolueettoman säännöksen, perusteen tai käytännön vuoksi ilman, että toiminnalle on olemassa hyväksyttävä peruste. Esimerkiksi sosiaalipalvelutoimiston tai terveyskeskuksen työntekijä saattaa jättää neuvomatta maahanmuuttajaa, vammaista tai iäkästä henkilöä viranomaislomakkeen täyttämässä, vaikka huomaa, ettei asiakas ymmärrä lomakkeen sisältöjä. Asiakas saa tällöin samanlaista palvelua kuin kaikki muutkin, vaikka tarvitsisi erityistä neuvontaa. (Yhdenvertaisuus 2. Sisäministeriö 2014.)
Välitön syrjintä	Henkilöä kohdellaan eriarvoisesti verrattuna siihen, miten jotakuta muuta kohdellaan vastaavanlaisessa tilanteessa. Eriarvoinen kohtelu tarkoittaa kohtelua, joka aiheuttaa henkilölle haittaa, kuten esimerkiksi saamatta jääneitä etuisuuksia, taloudellista tappiota tai valinnanmahdollisuuksien vähenemistä. Esimerkiksi omankielisten palveluiden ulkopuolelle jääminen on välitöntä syrjintää. (Yhdenvertaisuus 2. Sisäministeriö 2014.)
Yhdenvertaisuus	Kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kansallisesta alkuperästä, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä. Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa henkilöön liittyvät tekijät, kuten syntyperä tai ihonväri, eivät saisi vaikuttaa ihmisten mahdollisuuksiin päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja - perusoikeudet kuuluvat kaikille.
Yhdenvertaisuuslaki	20.1.2004/21, voimaantulo 1.2.2004.
Yhteiskunnan vastaanottavuus	Yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja hyvien väestösuhteiden toteutuminen yhteiskunnassa. Yhteiskunnan vastaanottavuuden näkökulmasta kotoutuminen on monen suuntaista ja yksilöiden, yhteisöjen ja rakenteiden välistä. Koko yhteiskunta muuttuu, kun väestö monimuotoistuu.
Yhteiskunnan vastaanottavuuden edistäminen	Toiminta, jolla kehitetään yhteiskunnallisia rakenteita ja vuorovaikutusta yhteiskunnan vastaanottavuuden parantamiseksi. Yhteiskunnan vastaanottavuutta voidaan edistää esimerkiksi purkamalla syrjiviä rakenteita, kehittämällä palveluita ja vaikuttamalla asenteisiin.

Liite 2. Maahanmuuttoasioiden vastuunjako Suomessa

Taulukko 2. Maahanmuuttoasioiden vastuunjako Suomessa

Asia	Vastuuviranomainen
Maahanmuuttopoliittiset linjaukset ja toiminnan painopisteet	Sisäministeri ohjaa maahanmuuttopoliitikkaa valtioneuvoston linjausten mukaisesti
Maahanmuuttohallinto- ja politiikka	Sisäministeriö
Maahanmuuttolainsäädännön kehittäminen	
Maahanmuuttoviraston tulohjaukset	
Viisumit	Ulkoministeriön Edustustot
Ensimmäinen oleskelulupa	Hakemuksen vastaanottaminen ja tunnistautuminen <ul style="list-style-type: none"> ● ulkomailla: Ulkoministeriön edustustot ● Suomessa: Maahanmuuttovirasto Luvan myöntäminen: Maahanmuuttovirasto
EU-kansalaisen ja häneen rinnastettavan oleskeluoikeuden rekisteröinti	Maahanmuuttovirasto
Työntekijän oleskelulupa	<ul style="list-style-type: none"> ●Työvoimapoliittinen harkinta: Työ- ja elinkeinotoimisto (TE-toimisto) ●Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
Elinkeinoharjoittajan oleskelulupa	<ul style="list-style-type: none"> ●Elinkeino- ja liikenneviraston edellytykset: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus) ●Muut edellytykset: Maahanmuuttovirasto
Turvapaikka tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella	<ul style="list-style-type: none"> ●Puhuttelut ja päätös: Maahanmuuttovirasto ●Vastaanoton käytännön toiminnan ohjaus ja suunnittelu: Maahanmuuttovirasto ●Vastaanottokeskusten perustaminen ja lakkauttaminen: Maahanmuuttovirasto ●Kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittaminen: ELY-keskukset
Oleskelulupien jatkaminen ja pysyvä oleskelulupa	Maahanmuuttovirasto
Käännyttäminen	Rajatarkastusviranomainen, Poliisi, Maahanmuuttovirasto
Karkottaminen	<ul style="list-style-type: none"> ●Esitys: Poliisi, rajatarkastusviranomainen ●Päätös: Maahanmuuttovirasto ●Täytäntöönpano: Poliisi
Kansalaisuushakemus ja -ilmoitus	Maahanmuuttovirasto
Muutoksenhaku	Hallinto-oikeudet, Korkein hallinto-oikeus
Kotouttaminen	Työ- ja elinkeinoministeriö, ELY-keskukset, kunnat
Koulutus- ja kulttuuripalvelut	Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus

Lähde: Maahanmuuttovirasto 2024

Liite 3. Maahanmuuttajatyöhön liittyvää lisätietoa

Kansallinen lainsäädäntö ja ohjaus	
Maahanmuuttotoiminnan liittyvää lainsäädäntöä ja asetuksia	<ul style="list-style-type: none"> • https://intermin.fi/maahanmuutto/lainsaadanto
Laki kotoutumisen edistämisestä	<ul style="list-style-type: none"> • Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX ® • https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230681#Pidm46651395680880
Kansallisia toimijoita	
Poliisi	<ul style="list-style-type: none"> • Tietoa turvapaikanhakijoille - Poliisi <p>Kuopion pääpoliisiasema, Suokatu 44, Kuopio. Kuopion pääpoliisiasema, poliisipäivystys - Poliisi</p>
Maahanmuuttovirasto	<ul style="list-style-type: none"> • www.migri.fi • EnterFinland : Etusivulle <p>• Tietoa erilaisista luvista sekä mm. turvapaikan hakemisesta, kansalaisuuden saamisesta ja maasta</p> <p>• Ulkomaalaisia koskevat hakemuslomakkeet</p>
Sisäministeriön maahanmuutto-osasto	https://intermin.fi/maahanmuutto
Ulkoministeriö	https://um.fi/etusivu
Kotouttaminen	
Kotouttamista ja pakolaisten vastaanottoa koskeva tieto on koottu pääasiassa kotouttaminen.fi -sivustolle (TEM).	<ul style="list-style-type: none"> • https://kotouttaminen.fi/kototietokanta • https://kotouttaminen.fi/etusivu <p>Ajankohtaista kotoutumisesta Kotoutuminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • Keskeiset käsitteet Kotoutuminen
Indikaattoritieto Valtion kotouttamishjelma	<ul style="list-style-type: none"> • PxWeb - Valitse taulukko (stat.fi) <p>https://valtioneuvosto.fi/documents/1410877/2132296/Valtion_kotouttamishjelma_vuosille_2016-2019.pdf/70415e54-52cd-4acb-bd76-d411f0dc5b94</p> <p>Valtioneuvoston selonteko kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista</p>
Kotikunta tietoa	<ul style="list-style-type: none"> • Ohjeita Ukrainasta saapuville Digi- ja väestötietovirasto (dvv.fi) • Kotikunta Maahanmuuttovirasto (migri.fi)

Paikallinen ja alueellinen tilanne	
Siilinjärven kuntastrategia 2025	<ul style="list-style-type: none"> • https://storage.googleapis.com/siilinjarvi-production/2018/06/670dccab-kuntastrategia.pdf
Pohjois-Savo: väestö Elinvoimakehitys	<ul style="list-style-type: none"> • https://foresavo.fi/tilastot/vaesto/vaestonmuutokset/ • https://foresavo.fi/tilastot/terveysjahyvinvointi/huoltosuhde-elakkeensaajat-sairastavuus/ • POHJOIS-SAVO Työllisyyskatsaus Tammikuu 2024 (temtyollisyyskatsaus.fi)
Itä-Suomen maahanmuuttostrategia	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.doria.fi/handle/10024/78910
Muita kotoutumista tukevia palveluita	
Digi- ja väestötietovirasto	<ul style="list-style-type: none"> • Ajanvaraus — Digi- ja väestötietovirasto (vihta.com) Käyntiosoite: Puistokatu 29, Kuopio
Muuttoilmoitus	<ul style="list-style-type: none"> • posti.fi/fi/henkilöille/muuttoilmoitus, käyntiosoite: Shell, Golf tie 11, Siilinjärvi
Kela	<ul style="list-style-type: none"> • Kansainväliset tilanteet Henkilöasiakkaat Kela Käyntiosoite: Siilinjärvi Kuiluntie 3 (avoinna ajanvarauksella) Kuopio: Suokatu 40 (ma-pe klo.12-16) Postiosoite: Kela, PL 70, 70056 KELA, Soita Kelaan Henkilöasiakkaat Kela
TE-palvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Työmarkkinatori (tyomarkkinatori.fi) Käyntiosoite: toritie 12 Siilinjärvi
Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskus	<ul style="list-style-type: none"> • Kotoutuminen ja maahanmuutto - ely - ELY-keskus
Verotoimisto	<ul style="list-style-type: none"> • Verokortti - vero.fi • Käyntiosoite: Viestikatu 7A, 2 krs. Kuopio, p.029 512 000
Setlementti Puijola	<ul style="list-style-type: none"> • Etusivu – Setlementti Puijola
KoTokunta OY	<ul style="list-style-type: none"> • Kuopion vastaanottokeskus — Kotokunta
International House Kuopio	<ul style="list-style-type: none"> • International House Kuopio - Kuopio
Elävä Siilinjärvi	<ul style="list-style-type: none"> • https://elava.fi/toimiva/
Vamos Diakonissalaitos	<ul style="list-style-type: none"> • https://www.hdl.fi/maahantulijat/
Seurakunnat ja uskonnolliset yhteisöt	<ul style="list-style-type: none"> • Siilinjärven evankelisluterilainen seurakunta: https://www.siilinjarvenseurakunta.fi/tt/www.siilinjarvenseurakunta.fi/ • Kuopion ortodoksinen seurakunta: https://ort.fi/ttps://ort.fi/ • Siilinjärven helluntaiseurakunta: httphttps://coti.fi s://coti.fi
Siilinjärvi	<ul style="list-style-type: none"> • Kaikukortti - kokemuksia kulttuurista! Siilinjärven kunta (siilinjarvi.fi) • Tukea maahanmuuttajatyöhön Siilinjärven kunta (siilinjarvi.fi) • Siilinjärven kansalaisopisto (opistopalvelut.fi)

Liite 4. kotouttamistyön kehittäminen, toimenpiteet ja seuranta

Tavoite	Toimenpide	Mittari	Vastuutahot
Hyvien etnisten suhteiden edistäminen ja rasismien torjuminen kunnassa	Maahanmuuttajataustaisten huomioiminen kuntastrategiassa ja muissa kunnan tulevissa strategisissa asiakirjoissa	kotoutumisen indikaattorit-kototietokanta STAT	Hyte-ryhmä Kunnan johto
Maahanmuuttaja palveluiden ja kotoutumisen yhteistyön vahvistaminen		Yhteistyöverkoston kokousten määrä ja toteutuneiden suunnitelmien määrä ja niiden vaikutusten arviointi	Hyte-ryhmä
Maahanmuuttajat nähdään voimavarana	Maahanmuuttajat ja kansainvälistyminen mainitaan kunnan strategiassa	Kunnan strategia ottaa kantaa maahanmuuttoon positiivisessa valossa	Siilinjärven kunnan johtoryhmä ja kunnanvaltuusto
Päihdekasvatus	Päihdekasvatusta ja tietoisuuden lisäämistä, englannin- ja venäjänkieliset tiedotteet, tapahtumat		Ehkäisevän päihdetyön koordinaattori, maahanmuuttopalvelut, Hyte-työryhmä
Maahanmuuttajien osallisuuden ja tasa-arvon vahvistaminen	Maahanmuuttajat saavat omakielistä ohjausta ja neuvontaa kotoutumisen alkuvaiheessa lainvelvoittamalla tavalla	Käytettyjen tulkkipalvelujen määrä	Kunnan eri palvelualueet
	Maahanmuuttajille suunnattua tiedottamista tehostetaan kunnan nettisivuilla myös englanniksi (mm. maahanmuuttopalvelut, kotoutumispolut, kotouttamisen eri toimijat)		Kunnan eri palvelualueet
Palvelupolkujen kehittäminen asiakaslähtöisesti/käytön otto kunnan peruspalvelut maahanmuuttajien tavoittamiseksi	Maahanmuuttajien palveluohjauksen konsepti- Palvelukartan luominen	Asiakas kontaktien määrän tilastointi	HVA:n henkilöstö ja kunnan eri palvelualueiden työntekijät: asiakkaina on maahanmuuttajia
Maahanmuuttajien Työllisyyden tukeminen	Yritysten tarpeiden kartoitus, piilotyöpaikat, kunnan tuki perehdyttämisessä yrityksiin, työtehtäviin	työpaikkojen määrä ulkomaalaistaustaisille, STAT-tietokanta	Kunta, TE-palvelut